

Sygn. akt I PK 187/19

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Handlowego A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko W. S.

o zapłatę odszkodowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 6 października 2020 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 21 lutego 2019 r., sygn. akt III APa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), rozpoznając apelację obu stron, wyrokiem z dnia 21 lutego 2019 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 stycznia 2014 r. w ten sposób, że w pkt I zasądził od pozwanego W. S. na rzecz strony powodowej Przedsiębiorstwa Handlowego A. Spółki z o.o. w K. kwotę 307.326,04 zł, a w pkt II oddalił apelację pozwanego.

Od powyższego wyroku pozwany wywiódł skargę kasacyjną, zaskarżając go w całości i podnosząc zarzut naruszenia przepisów prawa: (-) art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z 398²⁰ k.p.c.; (-) art. 114 k.p. w związku z art. 115 k.p.; (-) art. 114 k.p. w związku z art. 122 k.p.; (-) art. 114 k.p. w związku z art. 115 k.p. w związku z art. 535 § 1 k.c. oraz art. 114 k.p. w związku z art. 115 k.p. w związku z art. 363 § 1 k.c. oraz w związku z art. 405 k.c. Wskazując na powyższe zarzuty, pozwany

wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania; ewentualnie wniósł o uchylenie orzeczenia w zaskarżonym zakresie oraz orzeczenie co do istoty sprawy, tj. oddalenie apelacji powoda oraz uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 stycznia 2014 r. w zakresie zaskarżonym przez powoda, tj. w zakresie jego pkt I.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa, co skutkowało oczywistą wadliwością wydanego orzeczenia, zaś wniesiona skarga zasługuje na jej przyjęcia do rozpoznania jako oczywiście uzasadniona w zakresie podniesionych w niej zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji naruszył przepis art. 398¹³ k.p.c. w związku z 398²⁰ k.p.c., przez niezastosowanie się do wykładni Sądu Najwyższego zawartej w wyroku tego Sądu z dnia 1 lutego 2017 r., I PK 315/15, i błędne uznanie, że w sprawie zachodzi stan niewypłacalności kontrahentów powoda oraz przyjęcie, iż stan ten wynika wyłącznie z braku zapłaty przez te podmioty za towar powoda (mimo stwierdzonego przez Sąd drugiej instancji i przyznanego wprost przez powoda braku jakiegokolwiek wystąpienia przez powoda wobec tych podmiotów z roszczeniem o zapłatę, przejawiającego się choćby w skierowaniu do nich wezwania do zapłaty), w sytuacji płynności finansowej kontrahenta K. S. wyrażającej się w fakcie, że toczące się przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne zostało zakończone całkowitą spłatą zadłużenia, podczas gdy w ocenie niewypłacalności tego podmiotu winny być brane pod uwagę wyłącznie przesłanki obiektywne, przejawiające się stwierdzoną nieskutecznością przymusowego wyegzekwowania roszczenia, a w związku z powyższym przyjęcie, iż stan „niewątpliwej niewypłacalności” istnieje także wówczas, gdy prowadzone przeciwko podmiotowi postępowania egzekucyjne zostały zakończone skutecznie i całkowite pominięcie w tym zakresie drugiego kontrahenta powoda, tj. P. Sp. z o.o., która obok K. S. pobierała towar, za którego wartość powód dochodzi od pozwanego w niniejszej sprawie odszkodowania, a w konsekwencji przyjęcie, że w sprawie zachodzi normalny związek przyczynowy, o którym mowa w art. 115 k.p. uzasadniający odpowiedzialność pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające

przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX

nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Sąd Apelacyjny rozpoznając ponownie sprawę, uwzględnił pogląd prawny wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy z dnia 1 lutego 2017 r., I PK 315/15, odnoszący się do oceny przesłanek odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 115 k.p. wobec faktu braku dochodzenia przez sprzedawcę (stronę powodową) od kontrahenta K. S. należności z tytułu umowy sprzedaży i podjęcia chociażby próby zażądania od tegoż kontrahenta zwrotu uzyskanej przez niego korzyści na podstawie art. 363 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c., chyba że niewypłacalność kontrahenta była niewątpliwa. W tym zakresie Sąd drugiej instancji ustalił, że brak było w rozpoznawanej sprawie podstaw do przyjęcia obniżenia odszkodowania z uwagi na przyczynienie się powoda do powstania szkody, czy jej zwiększenia. Zebrany materiał dowodowy wskazuje na to, że K. S. już wcześniej (tj. przed zadysponowaniem na jego rzecz towarem w listopadzie 2010 r.) miał znaczne zaległości w płatnościach wobec powodowej spółki, sięgające kwoty 600.000,00 zł. Właśnie ze względu na to zadłużenie strona powodowa dokonała zablokowania sprzedaży na rzecz tego kontrahenta. Postępowanie dowodowe wykazało również, że zadłużenie K. S. było dochodzone z ubezpieczenia, jak również prowadzona była egzekucja komornicza. Istotne jest, że egzekucja ta prowadzona była przed dłuższy czas, trwała bowiem do połowy 2012 r. W konsekwencji Sąd Apelacyjny stwierdził, że strona powodowa nie mogła dochodzić naprawienia szkody od K. S. Wiedziała bowiem, że jest on w rzeczywistości niewypłacalny. Gdyby K. S., jak twierdzi, w każdej chwili mógł zapłacić za towar, to nie było żadnych przeszkód do dokonania takiej płatności. Do oddłużenia w ratach kredytu kupieckiego nie było konieczne wystawienie na jego rzecz faktury. W ocenie Sądu drugiej instancji, całokształt tych okoliczności wskazuje, że nie było realne spłacenie zadłużenia przez K. S., a w rezultacie należało uznać, iż w spornym okresie był on niewypłacalny. W tej sytuacji prowadzenie postępowania

cywilnego przeciwko K. S. było bezcelowe, a jedynie narażało stronę powodową na poniesienie dalszych wysokich kosztów związanych z dochodzeniem roszczenia przed sądem oraz wysokim prawdopodobieństwem ich nieodzyskania, nawet w przypadku pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy. Jak wynika bowiem z zeznań członka zarządu S. B., wspomniany kontrahent znajduje się na liście dłużników wobec innych podmiotów. Mając świadomość tego stanu rzeczy, strona powodowa wybrała drogę dochodzenia naprawienia szkody bezpośrednio od swojego pracownika, tj. od pozwanego, a takie roszczenie przysługiwało jej w świetle przepisów Kodeksu pracy. Konkludując, Sąd Apelacyjny uznał, że wobec umyślnego wyrządzenia szkody przez pozwanego, konieczne jest naprawienie przez niego szkody w całości.

Wbrew zarzutowi skarżącego, Sąd drugiej instancji nie naruszył art. 398²⁰ k.p.c., skoro kierując się wykładnią prawa zawartym w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego wyjaśnił wszystkie okoliczności sprawy i dokonał oceny prawnej ustalonych faktów, mając na względzie interpretację przepisów prawa zaprezentowaną w tymże wyroku.

Odnosząc powyższą ocenę Sądu drugiej instancji do sposobu motywowania przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że sprowadza się ona w istocie do polemiki z poczynionymi przez Sąd drugiej instancji ustaleniami faktycznymi. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarżący kwestionuje dokonaną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Nadto pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego (w tym przypadku: art. 94 pkt 9 k.p. w związku z art. 27 ustawy o pracownikach samorządowych oraz z obowiązującym u pozwanego regulaminem) nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

